

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

ה' אלהינו

סדרי בראשית

להוסיף מהחול אל הקודש - שבת חורף ראשונה

ונח - מצא חן בעיני ה'

להיות תמים!

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

סדרי בראשית | ש-ב-ת!

עמד דוד נעים זמירות ישראל ותקן כ"ו "כי לעולם חסדו" כנגד התורה שהיתה אמורה לינתן לאלף דור [כמאמרו: דבר צוה לאלף דור] והיטיב עמנו בוראנו ויוצרנו ונתנה לנו בדור הכ"ו לבריאת אדם ותולדותיו.

ושם עוד שלשה 'כי לעולם חסדו' להדגיש ולהורות כי מכל פעולה בפני עצמה נכר חסדו ואמתו.

לעשה אורים גדולים - כי לעולם חסדו. והוא מאמרו ביום הרביעי יהי מאורות ברקיע השמים - מיום ראשון נבראו וברביעי צוה עליהם להתלות ברקיע. ומתחילה שוים נבראו אלא מאחר והלבנה קטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד נתמעטה הלבנה.

ואגב אורחין מתבארת בזו חתימת ברכה ראשונה שלפני קריאת שמע המשבחת את המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כאמור לעשה אורים גדולים - שאין הראיה מלשון עשה בהווה נמשך [כפרוש ה'נפש החיים' - שער א] אלא מעשייתם כאורים גדולים - שהיא היתה תחלת יצירתם ורק לאחר מכן נתמעטה הלבנה ובאופן של 'עטרת תפארת לעמוסי בטן'. (א' יד ברמב"ן)

אך לא בזה נשלם שבחו של מקום

את השמש לממשלת היום - כי לעולם חסדו, ואת הירח וכוכבים לממשלות בלילה - כי לעולם חסדו. להורות לנו כי תפארת האורים הגדולים היא בסדורם הנאות ובחלוקת התפקידים המדויקת שביניהם עדי יעלה ויבקע השבח: חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, והמה ששים ושמים לעשות רצון קונם, פועלי אמת שפעולתם אמת.

החלוקה והסדר האלקי נקבע ונחקק בעצמות הבריאה, וליושבי הארץ והדרים עליה נותר - לזהות ולגלות את אופן החלוקה ולנצלה במיטבו.

ובעולם שמתחדש לאחר המבול מתוך ריח הניחוח העולה מהעולות הקרבים על ידי נח על המזבח שבו הקריב אדם הראשון שור מקרין מפריס נשבע ה' ואומר אל לבו שעוד כל ימי הארץ: זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום וליילה לא ישבותו. והביא רש"י מהגמ' (בי"מ קז) שמחולקים ימי השנה לשש עתים אלו כששני חדשים משמשים לכל אחד וכמו ששינו חצי תשרי ומרחשון וחצי כסלו - זרע, חצי כסלו וטבת וחצי שבט - חרף המיוחד לזריעת שעורים וקטנית החרפים להתבשל מהר, קור - הוא חצי שבט ואדר וחצי ניסן, קציר - חצי ניסן ואייר וחצי סיון, קיץ - הוא זמן לקיטת תאנים וזמן שמייבשים

ונח - מצא חן בעיני ה' | להיות תמים!

עד רמש ועד עוף השמים שאף הם השחיתו דרכם, ועוד שמאחר ובריאתם היא לצורך האדם וכיון שהוא כלה אין צורך האלו לשמשו. ומתוך אפלה וחשכה זו מציץ ועולה אורו של נח המוצא חן בעיני ה' - שהיו כל מעשיו לפניו יתברך - נאים ונעימים כנגד דורו שהיו כל מעשיהם לעצבון לפניו יתברך (רמב"ן)

ואחר כך ספר במה היה טוב לפני האלקים כי היה צדיק תמים.

ולהלן (י"ט) איש צדיק תמים היה - יזכיר הכתוב שהיה זכאי ושלם בצדקו ולפיכך ראוי הוא לינצל מן המבול שאין לו עונש כלל כי הוא תמים בצדק, כי הצדיק הוא הזכאי בדין. ואחר שיהא נח צדיק ואיננו ראוי ליענש גם בניו ובנותיו ראויים לינצל בזכותו כי אם יכרת זרעו יהא זה עונש עליו. או שכשם שהוא היה צדיק שלם גם בניו וביתו צדיקים כי הוא למדם. (רמב"ן)

ועדין לא מתבאר ענין 'מציאות החן' שהיה לו לפני ה'.

ניתנה תורה - ונתחדשה הלכה.

תמים תהיה עם ה' אלקיך. (דברים י"ג) וברש"י: התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו.

את האלקים התהלך נח (י"ט) נח היה צריך סעד לתמוכו (רש"י)

עשרה דורות של נפילים - בלשון עברית לשון של ענקים - בני האלקים בעבור שהיו אדם ואשתו מעשה ידיו והוא אביהם - אין להם אב זולתו והוא הוליד בנים רבים ככתוב ויולד בנים ובנות, והיו האנשים הראשונים הנולדים מאב ואם בשלמות גדולה מן הגובה והחוזק כי נולדו בדמות אביהם. (רמב"ן)

והאריכו ימים כי אדם הראשון מעשה ידיו של הקב"ה נעשה בתכלית

השלמות בנוי, בכח ובקומה וגם אחרי שנקנס עליו שיהא בן מות היה בטבעו לחיות זמן רב, וכן היו ימיהם עד המבול ויש מהם שחיו יותר מאדם, ושם

שנינו (אבות פרק ה' משנה ב'): עשרה דורות מאדם ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול.

ומה שהסתירו חז"ל גלתה התורה (י"ה) שהיות

צורת חיים זו אשר איננה שואלת ומפקפקת בצדקת דרכיו עם הבריות, ומקבלת באהבה את שנות כבישת המעיין והישיבה הזוגית של איש יחיד למול העולם כולו, הנתמך והנסמך עם האשה הנעימה המיועדת לו בלבד למרות כל אותם ששחרו לפתחה לסכות ולצפות ביופיה בדור משופע בכל טוב שבעולם היא מציאת החן בעיני ה', וההתהלכות עם האלקים יד ביד - והיא שעמדה לו ולה שיאמר מקצת שבחן בפניהם: כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה!

ורבה רעת האדם בארץ, וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום התעצב ה' אל לבו וינחם כי עשה את האדם בארץ ולפיכך גזר כליה על היקום כולו ואמר למחות מאדם ועד בהמה

שנולד קודם המבול חי שש מאות והועיל לו החזק שנולד בו. (ה' ד' -

רמב"ן)

והוא - נח - הדור העשירי נולד כבן (ה' כח) יחיד ללמך אביו בגיל כפ"ב ומתערב בשם מלא תקוה שהוא יניח ממנו את עצבון דינו וזוכה לשרת את אביו למך במשך חמש מאות ותשעים וחמש שנים עד לפטירתו בגיל 777 שנים.

זכור ימות עולם!

נפליג בדמיוננו אלפי שנים לאחור.

למך בן הרנ"ב שנים יושב ומצפה להשיא אשה לבנו יחידו [שנולד מהול, ונולד ואצבעותיו חלוקות] ומצא את היפה בנשים - אחות תובל קין - נעמה היא אשתו של נח (ד' כב) ולמה היו קורין אותה נעמה שהיו מעשיה נאים ונעימים.

ומדרש אחר לרבותינו שהיא האשה היפה היא מאד שממנה תעו בני האלהים עוזא ועזאל. (רמב"ן)

ענבי הגפן - בענבי הגפן.

חתן צדיק ותמים עם רעיה שמעשיה נאים ונעימים והשנים חולפות, וכל דורו מולידים למאה ולמאתים, והוא מזקין ומגיע לגיל חמש מאות ואינו נפקד. סובל הוא בדומיה יחד עם צדיקתו משתתפים בכל השמחות הנערכות במשפחות הנרחבות, והכל נדים להם בראשם מברכים אותם בחצי פה: בקרוב אצלכם. והמה אינם פותחים פיהם להתלונן על מר גורלם, ובהגיעו לגיל ש"ס שנים מתחיל הוא בפרויקט בניה אדיר מימדים ומודיע לבני דורו שעתידי הקב"ה להביא מבול לעולם אולי ישובו.

ולפתע סנסציה עולמית:

ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד (ה' לב): אמר ר' יודן מה טעם כל הדורות הולידו למאה שנה וזה לחמש מאות. אמר הקב"ה אם רשעים הם אין רצוני שיאבדו במים, ואם צדיקים הם אטריח עליו לעשות תיבות הרבה, לפיכך כבש הקב"ה את מעינו והוליד לת"ק שנה שאפילו יפת הגדול לכשיבוא המבול יהא פחות מבן ק' שנה שהוא גיל העונשין.

ומתברך הוא בברכה המשולשת: את שם - שהוא צדיק ונולד כשהוא מהול וממנו יצא אברהם את חם ואת יפת.

ואם הבנים - שנשאה סבלה בדומיה ולא פצתה פיה לקבול על 'ענוי' דינה שמחה ונבחרת כבעלה להיות משמונת הצדיקים הגמורים (יח לב ברש"י) הזוכים לשמור ולשמר על הבריאה כולה לחסות בצל התבה שבנה בעלה במשך ק"כ שנים.

וביתרת שלש מאות וחמשים שנה זוכה היא לדור עם בעלה ולראות היאך משלשת בניה נפרדו איי הגויים בארצותם איש ללשונו למשפחותם בגוייהם.

צורת חיים זו אשר איננה שואלת ומפקפקת בצדקת דרכיו עם הבריות, ומקבלת באהבה את שנות כבישת המעייין והישיבה הזוגית של איש יחיד למול העולם כולו, הנתמך והנסמך עם האשה הנעימה המיועדת לו בלבד למרות כל אותם ששחרו לפתחה לסכות ולצפות ביופיה בדור משופע בכל טוב שבעולם (כמבואר בסנהדרין קו). היא מציאת החן בעיני ה', וההתהלכות עם האלקים יד ביד - והיא שעמדה לו ולה שיאמר מקצת שבחן בפניהם: כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה!

תמים תהיה - עם ה' אלקיך!

← אותו בשדות, וחום הוא סוף ימות החמה חצי אב ואלול וחצי תשרי, עונות הקבועות בחדשי השנה מאז בריאת העולם [למועדים - זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף - רמב"ן א' י"ד] והאדם השכיל במדעו לגלותו ולנצלן לתועלתו.

יוסף מתברך מפי איש האלקים בארץ שפתוחה לחמה וממתקת הפירות, ויש פירות כקשואין ודלועין שהלכנה מבשלתן. (דברים לג יד-טו ברש"י).

ירמיהו בתוכחתו לעם ישראל (ה' ז) שאינו יודע את משפט ה' מיסרם מבקיאותה של החסידה בשמים היודעת מועדיה והם זמני הנדידה שעוברות מפני הקור אל איי הים מפני הצנה, וכן התור הסיס והעגור ממתניות לזמנים הקבועים להם הפלגתם ולשובם.

ועד היום מקצוע הצפרות מפעים את לבב העוסקים בו לראות היאך מקהלות של עופות אשר אין להם קצין ושוטר, עפות בסדר מופתי ומקפידות על מסלול נדידתן הקבוע.

ובשילהי מסכת סוטה (טז). דרש רבא מהפסוק ארץ עיפתה כמו אופל, צלמות ולא סדרים, שמחמת חוסר הסדרים כל יום ויום מרובה קללתו מחברו כמוזכר בתוכחה שבבקר יבקשו ויאמרו מי יתן והיה זה יום הבא כיום שעבר.

והפתרון שיהיו סדרים ואזי תופיע מאופל. ולצורך סדר די לחז"ל בקדושה דסידרא - סדר קדושה שלא תיקווה אלא שיהיו כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום דבר מועט שאומר קריאתו ותרגומו והן כעוסקין בתורה. וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ ויש כאן שתיים קדושת השם ותלמוד תורה חביב הוא. (רש"י שם)

עוד מוסיף נעים זמירות ישראל להשמיע בפנינו את ספור כבוד הא-ל הנשמע מהשמים (פרק י"ט) בלא אומר ובלא דברים ובלא שישמע קולם - מהשמש היוצאת לתפקידה כחתן היוצאת לחופתו וששה כגבור לרוץ אורח מסלולה ממזרח שמש עד מבואו. ומתקני הלוחות ידועים כמי שהקדישו ימיהם ושעותיהם לדייק ברישומיהם את זמני הנץ החמה דבר יום ביומו, כשהיא אינה מחטיאה את זמנה המדויק ומאירה לעולם כולו בטובו.

פעם אחת נסתה לעלות מהרקיע שבו נקבעה אל הזבול שהוא מעל לרקיע ואמרה לפניו: רבוננו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין. אך באותה שעה ירה בה הקב"ה חיצים וחניתות ואמר לה בכל יום ויום משתחווים לךם ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם, ובכל יום ויום יורין בה חיצים וחניתות ומאירים ועל זה נאמר לאור חיצין יהלכו. (נדרים לט)

ובשבת נח נודיע ונפרסם שהוקבע בה החדש בזמנו וידחה שירה של השבת בברכי נפשי שהוא שירו של החדש המשבח ומהלל את מי שעשה ירח למועדים וליוצר השמש היודעת את מבואה, אך יחד עם זאת נהלל את האדם המתאים עצמו למאורות ויוצא לפעלו לעת תזרח השמש ושב מעבודתו עדי ערב.

מ"הבוקר אור - והאנשים שלחו" קבעו חז"ל את ההנהגה התורנית שלעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב. (פסחים ב.)

הוי אומר מכיון שנחקקו חקות שמים בעולמו של הבורא, שוב נחקקו חקות הארץ, והכל נשתעבדו וכפפו עצמם לשומרו ולנוצרו, הארץ בכל עונותיה, העופות השומרות על זמני בואן ונדידתן, וגם נור הבריאה - האדם - שנפח בו הבורא נשמת חיים - רוח ממלא - סדר את יומו על פי צאת השמש ומבואה.

ערב ובקר וצהרים נקבעו לו לזמני שפיכת שיחו לפני בוראו. אברהם המקלקל באהבתו את השורה הוא המשכים בבקר לעשות חפץ בוראו ומתקן את צלותיה דאברהם הנעקד בנו - יוצא לפנות ערב לשוח בשדה ולתקן את התפלה הנאמרת בסמוך לדמדומי חמה עם בא שמש, והמיועדת לו לאשה רואה אותו הדור בתפלתו וצונחת מעל הגמל.

אך דרי האלף הששי שנפתחו בו נובלות חכמה "והשכילו" להוסיף ליושבי תבל את האור שהמציאו ובכך הפכו את הלילות שלא איברו אלא לשינתא (ערובין סה). "לימים" שאכן יש שנצלום לגירסא ולהרבות בו ולהיות מעבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, ודא עקא שנתקו בני האדם את השתעבדותם לסדרי בראשית ושמנו את שעות החשך לשעות פעילותם ברוב עם ובהדרת מלך, יסובו עיר וינועו כשכור למלאות את לילותיהם, ועקב זאת להיות הדלת סבה בבקר על צירה ולעומתה מחרים בני האנוש ונעים ומתהפכים במטותיהם, ורק בעת עמוד החמה ברום השמים נזקפים המה בשפשוף עיניים ובפהוק נרחב ולגלות כי הגיע זמן קריאת שמע שעל המטה "ולשמיתכם" עבר עליהם זמן קריאת שמע של שלוש שעות מעלות השחר (מגן אברהם) ואף מהנץ החמה (הגר"א) וגם נוגי ממועד תפלת שחרית חלף הלך לו.

ועל כן היטיב עמנו בוראנו ויוצרו וכוון לנו את זמן השבת השעון לקדמותו ולמהלכו במוצאה של שבת בראשית שיכירו וידעו כל שומרי דת ודין את חובת ההשתעבדות למאורות השמים ולהצמד לסדריהם הקבועים במהלך העולם כולו ולהתגבר כארי ולהתנשא כלביא כראיתו של הגבר שתם העין (במדבר כג ד) ופירש"י כשהם עומדים משנתן שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות - לקרא את שמע ולהניח תפילין.

ולהזכיר כמו כן כי רק המקום ברוך הוא שיועד עתיו ורגעיו רשאי להכנס בשבת כחוט השערה ונראה כאילו כלה בו ביום, אך בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו חובה עליו להוסיף מחול על הקדש ולעמוד היטב על משמר ביתו ועל משמר מקום מושבו ולזרום על חובת הזריזות להוסיף מחול על הקדש, ולאחר תקופה כה ארוכה שנשתיהנו מלקבלה מוקדם, השבת השעון למכוננו מקצרת את ערבי השבתות בשעה ומביאה אותנו להדלקת נרות מוקדמת בשעה 4, ומפני כך מחייבת את כל אחד מאתנו לחשב עתיו ורגעיו ביציאתו לדרכים בערבי שבתות, ובהכנותיו לקדם פני השבת ברוגע ומתוך ניחותא.

לקראת שבת לכו ונלכה!